

Saue linna keskuse visiooni loomine: avaliku töötoa tulemused.

13. juunil 2013 toimunud
töötoas küsiti, millist keskust
on Sauele vaja?

Tellijä: Saue linnavalitsus

Koostaja: Linnalabor

Regina Viljasaar, Elo Kiiwet, Kaur Sarv, Kadri Koppel, Kaija-Luisa Kurik

Juuli 2013

linnalabor

Fotod: Regina Viljasaar

Sisukord

Sisukord	2
Sissejuhatus	3
1. Asjade seis	4
2. Milline keskus?	6
3. Kuidas edasi?	7
Kokkuvõte	8
Lisad	9

Sissejuhatus

2012. aasta lõpus valmis Linnalaboril dokument „Saue linna keskuse visiooni loomine osalusplaneerimise teel. Taustaanalüüs, tegevuskava ja meetodid“, mis pani paika kaasamiskava keskusele uue näo ja sisu leidmiseks. 2013. aasta kevadel järgnes sellele küsitlus, mille tulemused on koondatud dokumenti „Saue linna keskusalala küsitlusuuring“ (Linnalabor 2013).

Küsitlustulemustest koorusid välja järgmised peamised seisukohad:

- Suurem osa (71%) vastanutest peab keskuse arendamise teemat oluliseks ning tunneb täna puudust keskusest, mis koondaks erinevaid teenuseid ning annaks linnale äratuntava näo
- sauelased peavad linna juures kõige väärtuslikumaks rohelist ja looduseküllast väikelinna keskkonda (68% vastanutest)
- eksisteerivad vastanduvad hoiakud ja erinevad prioriteedid (nt suhtumine muutustesse; garaažide küsimus)
- Tegevustest, mida keskuslale soovitakse näha, on rõhk kindlalt vaba aja ja kultuuriteenustel.

Et arendada seda ning muud küsitluses leiduvat informatsiooni edasi, toimus 13. juunil Saue gümnaasiumis töötuba, kus neli laudkonnad tegelesid igaüks keskusala eri tahkudega. Laudkonnad olid järgmised:

1. Miks keskus, mis laadi?

Lauajuht: Kaija-Luisa Kurik

2. Milline võiks keskus olla?

Ala sisemine toimimine, sh liikumine, rohelus, tegevused ja ruumi ilme

Lauajuht: Elo Kiivet

3. Kuidas keskus linnas toimib?

Sobitumine linna avaliku ruumi, liikumisteede, roheluse ja tegevustega

Lauajuht: Kaur Sarv

4. Mida keskusel tehakse?

Sise- ja välistegevused, asutused, teenused

Lauajuht: Kadri Koppel

Käesolev dokument koondab ideid, mille käisid välja umbes kolmkümmend teemalaudades osalenud inimest. Kirja said peamiselt sellised ideed, mida toetas enamus laudkonna liikmetest kuid on ka pikema arutelu läbimata mõtteid.

Oleme kogunenud materjali (esitatud järgnevatel lehekülgedel tumepunaselt) koondanud alajaotustesse Asjade seis, Milline keskus? ja Kuidas edasi?. Seejuures on rõhk kindlasti peatükil Milline keskus?, mis tegeleb keskuse ülesehituse ja ilmega, sest töötoa eesmärk oligi visioneerida ehk laiendada arusaama keskuse võimalikust tulevasest olemusest. Selle valdkonna olulisuse ja laiahaardelisuse tõttu on see osa esitatud postriformaadis.

Kuigi väga palju arvamusi kandub mitmekesise, klassikalise Euroopa väikelinna peatänavale poole, kus valitseb tegevuste mitmekesisus ning avaliku ruumi kvaliteedile on väga palju rõhku pööratud, on esitatud ideede seas nii pragmaatilisi nendinguid kui väga lennukaid unistusi. See töö, mille käigus valitakse välja keskuse arendamise prioriteedid ning see, kuidas üks või teine unistus saaks teostuda, seisab veel ees, kasutades ekspertide abi ning osalusplaneerimise erinevaid meetodeid.

1. Asjade seis

SAUE PRAEGU:

Puudub keskne koht. Kõige elavamad kohad on praegu peamiselt poodide ümbrus ja natuke ka publi juures ning lasteaiad-mänguväljakud. Palju käiakse pizzakohas Tule ja Sooja ristmikul. Tegelikult Saue siiski väga palju aktiivsust pole, tegu on väga rahuliku koha ja magalaga.

VAJADUS KESKUSE JÄRELE:

Valitses kaks arvamust: praegu aetakse asju Tallinnas ja see ei ole probleem, või, oleks hea kui igapäevased asjad saaks korda ajada kohalikul.

KESKUSE ASUKOHT:

Keskuse arendamisel tuleb silmas pidada, et üle poole Saue elanikest elavad planeeritavast alast ca kilomeetri-poolteise kaugusel. Lisaks ei ole kortermajade fassaadid suunatud uue keskuse poole.

Praegused poed on eramajade elanike jaoks jalgsi liikumiseks liiga kaugel. Seda tuleks arvestada ka keskuse ala planeerimisel (kuidas poest ostetud asjad koju viia või kuidas õhtul pidulikematelt üritustelt koju saada).

Keskuse kavandamisel ei saa arvestada praegu olemasolevate poodidega, sest eesmärk on tekitada suuremad muutused ja et poed koliksid ise keskusesse.

PARK:

Park on väga oluline avalik ruum, seda on vaja säilitada ja edasi arendada.

LIIKUMINE LINNAS, TÄNAVAD:

Uude keskusesse ei ole parklat vaja, sest on võimalik kasutada ümbruse poodide parklaid.

Üldiselt ei tunnetata, et keskuse tõttu peab linnas ringiga liiklema, aga leitakse, et kindlasti see siiski mõjutab liikumismustreid. Nõustuti, et keskuse sisemiste liikumisteedega saaks parandada ühendusteid kogu linna mastaabis.

Kergliiklusteede võrgustik ei tööta praegu. Peamised kasutajad elavad kas eramajades Tõkke tänava ümbruses või kortermajades Koondise ja Tule tänava kandis. Vaja on parandada rattateedevõrgustikku üle linna ning siduda see lõpuks keskusega.

Üks osalejatest mainis, et aastaid tagasi toimunud keskuse arendamise arutelul sooviti jalakäijate tänava rajamist raudteejaamast läbi pargi kuni mõisani.

Millised suunad on inimestele praegu olulised:

- Täiskasvanute jaoks on peamine tee Vana-Keila mnt ja sealt Keila maanteed mööda Tallinnasse
- Kooliõpilaste jaoks otsetee läbi planeeritava keskuse ala Koondise tänavalt Pärnasalu tänavale. Kooliga seoses on Kauguse tänav muudetud ühesuunaliseks. Leiti, et tegelikult võiks Pärnasalu tänaval olla koolilaste mahapaneku koht, mis vähendaks kooli juures liikluskoormust.
- Tule tänavat ei kasutata nii palju, sest see on auklik
- Pärnasalu tänaval liigeldakse ainult osaliselt, sest Tule tänavani ei ole eriti vajadust minna. Peamiselt sõidetakse Pärnasalu tänaval kuni Ladva ja Pärnasalu põik/Kütise tänavateni.
- Kiviloo ja Kadaka asumitel on nüüd võimalik liikuda mööda kergliiklusteed Vana-Keila mnt ääres keskusesse, kuid nad vajaksid tegelikult otseteid läbi Saue tammiku ja Vana-Keila 4A planeeringu ala (ja kooli kõrvalt) keskuse suunas.
- Korrusmajade elanike jaoks on oluline ka Kuuseheki tänav raudteejaama suunas.
- Mainiti planeeritavat teed, mis hakkab kunagi tulevikus viima Tule ja Kuuseheki ristmikult üle raudtee ja Pärnu mnt suunas. Leiti, et ka sellega tuleks keskuse ala planeerimisel arvestada.

MÕIS:

Mõis ja selle park on küll Saue elanikele avatud, kuid seoses eraomandusse kuulumisega seal eriti ei käida ning mõis jääb praegu ka mõnede vanade tööstushoonete tõttu Saue keskusest eraldatuks. Võiks kaaluda nende hoonete lammutamist ja mõisa avamist keskusesse.

GARAAŽID KESKUSALA SERVAS:

Garaažid tuleks säilitada ja mõelda, kuidas keskuse rajamisel need ülejäänud alaga kaasaegsel viisil integreerida

POTENTSIAAL:

Olemas on toimivad MTÜd, noortekeskus, muusikakool – siit võiks leida aluse edasiseks tegevuseks.

Huviringid ning päevakeskus on ruumipuuduses ja vajaks kaasaegsemaid ruume.

Kui vaadata sündmusi, mis poel vaid Sauele olulised vaid leiaks ka laiemat kõlapinda siis olemas on muusikafestival Visioon.

Ajalooliselt: 1980. aastatel oli Saue üks Harjumaa kuulsamaid restorane, Kuldsarv, kuhu pidi kohti ette broneerima. See asus Sooja ja Tule tänava ristil. Kunagi asunud keskuslal ka kogu Põhja-Eestis tuntud ladu. See tähendab, et maamärkide kogemus on olemas.

3. Kuidas edasi?

Arendamise järgmiste sammude puhul leiti, et

- ehitamisega ei maksa kiirustada, vaid vaja on tegeleda ala korrastamise ning mõtestamisega
- kõik maaomanikud peaks kokku koguma ühise laua taha, et saaks kõigi plaane ja võimalusi kuulda, kujundada üks tervik. Et igaüks ei arendaks/ehitaks üksi, omaette ja omas tempos
- tahaks näha arhitektide visiooni, siis saaks aru reaalistest mahtudest, mis sinna alale üldse mahuvad, oleks ka arutleda lihtsam (see meeldib, see ei meeldi jne), n-ö tavainimesele on füüsilise ruumi ja planeerimise üle arutlemine tühja paberi kohal liiga keeruline.

Kokkuvõte

Siinses dokumendis esitatud mõtted esindavad umbes kolmekümne Saue elaniku arvamust. Kuigi formaalselt võttes on see suurusjärgi Saue elanike arvuga võrreldes väike, on ideedespekter väga lai. Puudutatud on kui mitte kõiki siis väga paljusid aspekte, mida ühe väikelinna keskus võib ja saab tähendada ning siit saab edasi mõelda väga palju praktilisi lahendusi.

Esmapilgul on mitme idee kohta küll kerge öelda, et seda on kas raske või võimatu realiseerida, kuid oluline on pöörata tähelepanu, millistest elanike vajadustest antud idee on alguse saanud. Olle selle tuvastanud tuleb küsida, kas keskuse arendamine saab antud vajadusele lahendust pakkuda ning millises ajaperspektiivis? Sama oluline on aga ka mõelda, mida on võimalik nimetatud soovide osas juba praegu teha, ootamata planeerimis- ning ehitusotsuseid.

Teine väga oluline töö, mis ettepanekutega ees seisab, on ideede omavaheline haakimine, uute sümbiooside tekitamine. Elujõulised ja kaasaegses maailmas läbi löövad on just sellised lahendused, kus erinevad tegevused toetavad üksteist, ning mida loovamalt, seda enam on sest kasu ka identiteediloomel. Olgu ühe näitena toodud siinsamas dokumendis loetletud ideed põhjal olukord, kus keskväljakul asuvale uisuväljakule sekundeerivad (mh uisuteritus)töökojad, huviringid ning läheduses asub ka keraamilisi uiske arendav firma. Selliste, kohalikele oludele vastavate lugude loomine ning samm-sammult ellu viimine hakkab arendama spetsiifilist tegevuskultuuri ning seeläbi kujundab kohalikku identiteeti.

Eelnev tähendab, et kogunenud mõtetest saab inspiratsiooni kogu linna arenguks ning keskuse arendamine on siin vaid üks, kuigi äärmiselt oluline aspekt. Keskus on võimalus tegeleda linna arenguga kontsentreeritult ning läbimõeldult ning selle mõjuala on palju suurem kui üks asula või lähiaastad. Keskuse visiooni loomise edasises etapis peab küsima, millised nimetatud ideedest on prioriteetsed, sh realistlikud ja kasulikud. Seejärel, milliseid sümbioose saab ideedest luua? Ning lõpuks, kuidas realiseerida valitud ideed või nüüd juba õieti lood nii, et oleks tagatud ala ja tegevuste elujõud, kooskõla laiemate trendidega, unustamata seejuures kohalikke vajadusi, unistusi ja ka piiratud ressursse? Siinkohal muutuvad otsused poliitiliseks kuid mitte parteipoliitika mõttes vaid seeläbi, et peavad põhinema väärtustesüsteemil. Palju infot selle kohta, millised need väärtused elanike meelest peaks olema, saab leida siinsamast dokumendist. Juba keskusalala arendamine koosplaneerimise teel on olnud väärtustepõhine otsus ning ainult tänu sellele on saanud keskuse üle mõtlemine niivõrd hea aluse nagu siinsed mõttekäigud pakuvad.

Lisad

1. Skeem „Saue linna keskuse visiooni loomine: ideed tulevase keskuse kohta“
2. Laudkonna nr 1 protokoll
3. Laudkonna nr 2 protokoll
4. Laudkonna nr 3 protokoll
5. Laudkonna nr 4 protokoll

TEGEVUSED- ASUTUSED:

stafionaarne turg
hooajaline turg
(kohalik värskel kraam)

kirik

linnavalitsuse
hoone

hoidkodu-pansjonaat
(„kõhu peaks minema eramajade
inimesed, kes ei jõua maja eest
enam hoolt kanda.“)

majutus-
asutus

pubi
kohvik

tegevusi noortele
„It-õllekas, multifunktsionaalne maja -
kontserdid jm meelelahutus“

ajaloomuuseum
kunstigalerii

kultuurimaja/
loomemaja/
inkubaator

teater
kino

avalik saal
(kogunemiskoht
matusteks-
pulmadeks)

keskne
väljak

töökojad, kus saab oma
kätega midagi teha
(nõ meeslehted sepikoja, puutöökoja
jms-ga, koos tööriistadega; suusa-
määrimise ruum). „Õnnelikud inimesed
on need, kes saavad ise midagi luua“

spordikeskus
arstipunkt

kontori- ja või üüripinnad
väikeettevõtetele

uisuväljak (või parafiniväljak,
et ka suvel saaks uisutada),
rulluisurada, suusasprindi
võistluse võimalus

park-seiklusrada/
mänguväljak
(„kus saaks ka meisterdada,
onni ehitada“)

linna-aiaaia
(näiteks maitsetaimede
kasvatamiseks)

yabaõhukino
(pargis)

hoolditsetud
ja äge park

veesilm

rohke istepinke

miniboonaaed-farm

SAUE LINNA KESKUSE VISIOONI LOOMINE: IDEED TULEVASE KESKUSE KOHTA

Skeem põhineb 13. juunil 2013 Saue toimunud avalikul
töötal ja on osa dokumendist „Saue linna keskuse
visiooni loomine: avaliku töötoa tulemused“, mille
koostas Linnalabor.

VÄÄRTUSED:

**Kuidas peaks uus keskus
olema lahendatud?**

- esimene korrus määratud
avalikele ja arifunktsioon-
idele
- peatänav poekete ja
kohvikutega
- terviklik (moodustaks ühe
ansambli)
- ruumiliselt tihed (praegune
tööstusala ehk n-õ horisonta-
alne telg) koos avara rohealaga
(praegune park ehk n-õ verti-
kaalne telg)
- vaja lahendada autoga
ligipääs
- jalakäijate tänav -
promenaad
- keskne väljak turule,
tseremooniatele, niisama
vabaks ruumiks
- Oluliste (suures osas praegu
puuduvate) funktsioonide

- kõrghoone) kui ka ilmastikuk-
indla katusega kaetud
kaubatänava loomist keskusesse
(talvel kasutamiseks). Sellisel
kaubatänaval võiks olla
väikepoed ja teenindusasutused
(keemiline puhastus, kingsepp
jt). Lõpuks jõuti järeldusele, et
keskuse alal võiks olla maks-
maalselt üks kõrghoone.”
- Tulevast keskust peaks
jaotama rohkem funktsioonide
järgi, et õhtused ja elavamad
tegevused ei häiriks
ümbruskonna elanikke. Prae-
gused elanikud ei soovi valgus-
ja müraeostust
- oluline, et keskus väärtu-
staks inimest, on
inimsõbralik
- hästi ligipääsetav
(ratastooliga, lapsekäruaga)

**Milline peaks uus
keskus olema?**

- hoonestus uuel keskuslal
võiks olla madal
- väga oluline, et ala hoitaks
korras
- ilus
- oleks avarust (erinevalt
muust linnast) - tekiks vaateko-
riderid
- üleminekukoht erinevate
linnaosade vahel (madalamast
eramute alast kõrgemate
kortermajadeni)
- maksimaalselt 5 korrust
(pigem isegi madalam)
- „tahaks midagi tõesti ägedat
nagu Rotermannis, korterma-
jad ei tohiks ka tavalised
„kaubikud“ olla, pigem midagi
erilist, katuseterrassidega jms“
- tänavad pole pikad igavad
sirged, vaid pigem veidi look-
levad ja põnevad.

- Siinkohal toodi näide ühest
väiksest Saksa linnast, kus
keskväljaku juurest algas
peatänav, mille ääres oli hotell,
restoranid, bistroom ja jäätise-
kohvik. Seal oli väike keskval-
jaku ala tõstetud teistest täna-
vatest vaid kolme trepiastmega
kõrgemale, kuid see lõi juba
eraldiselva ruumi tunnetuse.
Sarnaseid lihtsalt rakendatavaid
näiteid võiks ka Saue kasutada.
- rohkelt istepinke
- eriline valguslahendus

1. Miks keskus, mis laadi?

Lauajuht: Kaija-Luisa Kurik

Üksmeelselt leiti, et keskus on vajalik ning selle arendamisest on räägitud juba 1993st aastast, kohalikud on varem koondunud, et koguda allkirju alale planeeritud kortermajade vastu. Seega leiti, et ehitamisega ei maksa kiirustada, vaid vaja on tegeleda ala korrastamise ning mõtestamisega. Arutleti, kas tegemist on linna parima maaga või mitte. Väga olulise avaliku kogunemise alana nähti parki ning peeti oluliseks selle säilitamist ning arendamist. Arutlesime ka selle üle, kas kohalikke funktsioone vajaksid kõige enam pensionärid ja noored või võiks uus keskus olla hoopis põhjus, miks ka tööeline elanikkond valiks kohalikuma elulaadi.

Olulised teemad ning põhjused keskuse rajamiseks:

Piirkonna väljanägemine

- oluline teema on **ala korrashoid**
- rõhutati, et hoonestus uuel keskusalal võiks olla **madal**, esimene korrus hoonetel kasutuses äri ja avalike funktsioonidena
- olemasolevad garaazid – tundub, et see on oluline teema, mille üle diskuteeritakse. Pigem leidis laudkond, et garaazid tuleks säilitada (eraomand on püha ja seal on 100 erinevat omaniku). See tähendab, et keskusala rajamisel tuleks mõelda, kuidas neid integreerida kaasaegse lahendusega
- pargi korrastamine

Oluliste (suures osas praegu puuduvate) funktsioonide koondamine

- praegu aetakse asju Tallinnas ja seda ei nähta väga suure probleemina, kuid leiti, et siiski oleks hea, kui igapäevased asjad saaks ära teha **kohalikult**
- vaja oleks rajada uus linnavalituse hoone. Praeguse hoone, mis asub endises ühikas saaks kasutusele võtta sotsiaalmajana. Arutleti Saue **vanurite hoolekande** teemal – kuhu peaksid minema eramajade piirkonna inimesed, kes ei jaksa enam maja eest hoolt kanda
- **avalik saal** – praegu on puudu ühtne kogunemiskoht kas või näiteks matusteks ja pulmadeks
- huviringid ning päevakeskus on ruumipuuduses ja vajaks kaasaegsemaid ruume
- majutusasutus
- töökojad, väikeettevõtlus
- statsionaarne turg
- pubi
- arstipunkt

Liikumisteed

- inimesed ei tunnetata otseselt, et käiksid ringi ümber tänase keskusala, kuid see mõjutab kindlasti liikumismustreid
- nähakse vajadust **jalakäijate tänava** järgi, mis läbiks praegust tööstusala. Samuti on vaja lahendada autoga ligipääs
- keskusala sisemised liikumisteed – et tekiks **paremad linnasised ühendused**

Kohaliku identiteedi otsingud

- 1 olemas on toimivad MTÜd, noortekeskus, muusikakool – siit võiks leida aluse edasiseks tegevuseks
- 2 **maamärk**
- 3 muuseum, mis koondaks Saue ajalugu
- 4 mitte ainult Sauele oluline, vaid midagi, mis leiaks ka laiemat kõlapinda – olemas on näiteks muusikafestival Visioon

2. Milline võiks keskus olla?

Ala sisemine toimimine, sh liikumine, rohelus, tegevused ja ruumi ilme

Lauajuht: Elo Kiivet

- ilus
 - terviklik (moodustaks ühe ansambli)
 - vaatekoridorid
 - avarus (erinevalt muust linnast)
 - erinevad funktsioonid
 - universaalne turuplats
 - jalakäijate ala (kogu keskus)
 - elamud (toovad uusi elanikke, kes vajavad ka rohkem teenuseid ja seeläbi tulevad ka pakkujad)
 - kontorid (keskus ei lähe tühjaks mingi kell, seeläbi ka turvalisem keskkond ja rohkem elu)
 - tihe keskus (praegune tööstusala ehk n-ö horisontaalne telg) koos avara rohealaga (praegune park ehk n-ö vertikaalne telg)
 - vesi
 - üleminekukoht erinevate linnaosade vahel (madalam eramute ala ja kõrgemad kortermajad)
 - noortele tegevused puudu, nt õllekas, multifunktsionaalne maja (kontserdid jm meelelahutus sh)
 - loomekeskus (õnnelikud inimesed on need, kes saavad ise midagi luua)
 - inimeste liikumisteed läbi kogu ala
 - spordikeskus
 - keskplats (kogunemiskoht, üritused jms, omamoodi mittevvertikaalne ega mahuline maamärk)
 - maksimaalselt 5 korrust (pigem isegi madalam)
 - inimsõbralikkus
- promenaad vm jalakäijate alad/tänavad pole pikad igavad sirged, vaid pigem veidi looklevad ja põnevad;
- omanikud peaks kokku koguma kõik ühe laua taha, et saaks kõigi plaane ja võimalusi kuulda, kujundada üks tervik, mitte igaüks ei arendaks/ehitaks üksi ja omaette ja omas tempos;
- tahaks näha arhitektide visiooni, siis saaks aru reaalistest mahtudest, mis sinna alale üldse mahuvad, oleks ka arutleda lihtsam (see meeldib, see ei meeldi jne), n-ö tavainimesle on see teema (füüsiline ruum) liiga keeruline tühja koha/paberi pealt välja mõelda;
- äkki saaks teenuseid meelitada keskele kokku ehk koguda äärealade funktsioonid keskusesse (pigem pole praegugi piisavalt midagi olemas);
- ei tunnegi otseselt millestki puudust, Saue pole midagi puudu, sest kõike saab ju alati Tallinnast juurde kui vaja (laudkonna üldine tõdemus, kõik olid noored ja pigem edukad/tublid);
- hea näide on Keila keskus (vanad majad, terviklikult tehtud, arusaadav/loogiline keskus), Rakvere pole jälle üldse hea (tühi mõttetu plats, ümberringi kaubanduskeskused);
- tahaks midagi tõesti ägedat nagu Rotermannis, kortermajad ei tohiks ka tavalised „kuubikud“ olla, pigem midagi erilist, katuseterrassidega jms (Tule tn äärsete kruntide omanik);
- kogu keskust peaks iseloomustama armastus inimeste vastu (ütles abilinnapea kõige lõpuks).

3. Kuidas keskus linnas toimib?

Sobitumine linna avaliku ruumi, liikumisteede, roheluse ja tegevustega
Lauajuht: Kaur Sarv

MÄRKMEID KAARDIJOONISTAMISEST:

Missugused on teie peamised liikumisteed?

- Täiskasvanute jaoks on peamine tee Vana-Keila mnt ja sealt Keila maanteed mööda Tallinnasse
- Kooliõpilaste jaoks otsetee läbi planeeritava keskuse ala Koondise tänavalt Pärnasalu tänavale. Kooliga seoses on Kauguse tänav muudetud ühesuunaliseks. Leiti, et tegelikult võiks Pärnasalu tänaval olla koolilaste mahapaneku koht, mis vähendaks kooli juures liikluskoormust.
- Tule tänavat ei kasutata nii palju, sest see on auklik
- Pärnasalu tänaval liigeldakse ainult osaliselt, sest Tule tänavani ei ole eriti vajadust minna. Peamiselt sõidetakse Pärnasalu tänaval kuni Ladva ja Pärnasalu põik/Kütise tänavateni.
- Kiviloo ja Kadaka asumitel on nüüd võimalik liikuda mööda kergliiklusteed Vana-Keila mnt ääres keskuseni, kuid nad vajaksid tegelikult otseteid läbi Saue tammiku ja Vana-Keila 4A planeeringu ala (ja kooli kõrvalt) keskuse suunas.
- Korrusmajade elanike jaoks on oluline ka Kuuseheki tänav raudteejaama suunas.
- Mainiti planeeritavat teed, mis hakkab kunagi tulevikus viima Tule ja Kuuseheki ristmikult üle raudtee ja Pärnu mnt suunas. Leiti, et ka sellega tuleks keskuse ala planeerimisel arvestada.

ARUTELU MÕTTED:

Üks osalejatest mainis, et ca 5 aastat tagasi oli Saue toimunud sarnane keskuse ala planeerimine ja selle käigus oli soovitatud jalakäijate tänava rajamist raudteejaamast läbi pargi kuni mõisani.

Tuleks mõista, et Saue puuduvad keskus ja peatänav nagu on olemas teistes sarnase suurusga väikelinnades või ka külates. Pärnasalu tänav on liiga kitsas selleks, et olla peatänav ja praegu olemasolevate poodide järgi ei saa linna keskust planeerida, sest tuleviku ülesanne on need poed uude keskusesse meelitada.

Mõis ja selle park on küll Saue elanikele avatud, kuid seoses eraomanikuga seal eriti ei käida ning mõis jääb praegu ka mõnede vanade tööstushoonete tõttu Saue keskusest eraldatuks. Võiks kaaluda nende hoonete lammutamist ja mõisa avamist keskusesse.

Saue linnas ei ole kohta paraadidele. Tseremooniaid peetakse Keskuse pargis või kiriku juures. Korraks mainiti, et ka kiriku võiks tuua tulevasse keskusesse.

Kergliiklusteed ei vii hetkel kuhugi, sest peamised kasutajad elavad liiguvad pigem eramajadest Tõkke tänava ümbruses või kortermajadest Koondise ja Tule tänava kandis. Praegused poed on eramajade elanike jaoks jalgsi liikumiseks liiga kaugel. Seda tuleks arvestada ka keskuse ala planeerimisel (kuidas poest ostetud asjad koju viia või kuidas õhtul pidulikematelt üritustelt koju saada).

Saue elanik liigub praegu peamiselt autoga. Küsimusele, kas uude keskusesse oleks vaja parklat, leidis enamus, et seda ei ole vaja, sest on võimalik kasutada ümbruse poodide parklaid.

Missugused on kõige elavamad kohad Saue? – Peamiselt poodide ümbrus ja natuke ka publi juures ning lasteaiad-mänguväljakud. Palju käiakse pizzakohas Tule ja Sooja ristmikul. Tegelikult Saue siiski eriti elavust ei ole. Pigem ikka magala ja väga rahulik. Siinkohal toodi näide ühest väiksest Saksa linnast, kus keskväljaku juurest algas peatänav, mille ääres oli hotell, restoranid, bistroo ja jäätisekohvik. Seal oli väike keskväljaku ala tõstetud teistest tänavatest vaid kolme trepiastmega kõrgemale, kuid see lõi juba eraldiseisva ruumi tunnetuse. Sarnaseid lihtsalt rakendatavaid näiteid võiks ka Saue kasutada. (1980ndatel oli Harjumaa üks kuulsamaid restorane Saue – nimega Kuldsarv – kuhu pidi kohti broneerima. See asus Sooja ja Tule tänava ristil).

Tulevast keskust peaks jaotama rohkem funktsioonide järgi, et õhtused ja elavamad tegevused ei häiriks ümbruskonna elanikke. Praegused elanikud ei soovi valgus- ja mürareostust. Keskuses võiks olla nii jalakäijate tänav kui ka väljak.

Arutelu Saue maamärgi teemal algas sellest, et kunagi asus Saue keskuses tuntud kogu põhja-Eestis tuntud ladu. Sarnast maamärki oleks vaja ka tänapäeval, et Saut ja Sakut segamini ei aetaks. Maamärgi rajamise puhul arutati nii silmapaistva hoone rajamist (päikesepaneelidest kuusk või kõrghoone) kui ka ilmastikukindla katusega kaetud kaubatänava loomist keskusesse (talvel kasutamiseks). Sellisel kaubatänaval võiksid olla väikepoed ja teenindusasutused (keemiline puhastus, kingsepp jt). Lõpuks jõuti järeldusele, et keskuse alal võiks olla maksimaalselt üks kõrghoone.

Missuguste huvigruppidega peaks keskuse planeerimisel arvestama? – maaomanike, noorte, maksejõuliste täiskasvanud klientide (sooviti keskusesse sushikohta ja pagarikoda) ja kontoritöötajatega (praegu puuduvad Sautel tänavapäeva nõuetele vastavad kontoripinnad). Rõhutati, et keskuse ala planeerimisel ei saa ainult praegustele huvigruppidele mõelda. Seetõttu tuleks arvestada Saue elanikele väärrika vananemise võimaluste pakkumisega – teisisõnu keskuse planeerimisel tuleb mõelda ka eakate vajaduste ja teenindamisega. Praegune Saue on korterielanike keskne ja eramajade elanikud sattuvad keskuse ala piirkonda, kas kord nädalas või harvemini.

Kindlasti ei soovita tulevasse keskusesse tööstust ja ladude ala, pigem eelistatakse teenindus- ja meelelahutusala loomist.

Saue linna piiridest rääkimisel mainiti, et Keila ja Pärnu maanteed on asula lõuna ja lääne piirideks, mis eraldavad. Raudteed sellise eraldava piirina ei tajuta ja pigem peetakse seda isegi ühendavaks, sest raudteejaama kaudu tullakse teistest piirkondadest Sauele.

Toodi välja Aila küla, kui hästi väljakujunenud tuumiku ja koostööga asum, kohe Saue kõrval. Kuuldavasti on seda mõjutanud ka kohalikud aktiivsed elanikud koos mõistliku hoonestuse planeeringuga. Neist võiks eeskuju võtta.

KOKKUVÕTE (lauajuhi isiklik seisukoht arutelu põhjal): Keskuse arendamisel tuleb silmas pidada, et üle poole Saue elanikest elavad planeeritavast alast ca kilomeetri-pooleteise kaugusel. Lisaks ei ole kortermajade fassaadid suunatud uue keskuse poole. Seetõttu on oluline rajada kõigile elanikele mugavad keskuse suunas viivad liikumisteed jalutamiseks ja jalgrattaga sõitmiseks. Võiks kaaluda nõ peatänav või keskväljaku loomist, mis „tõmbaks“ kõiki elanikke keskuse poole.

4. Mida keskuses tehakse?

Sise- ja välistegevused, asutused, teenused

Lauajuht: Kadri Koppel

VÄLIUJULA – mini spa (töökohad) – LINNA SAUN – majutusasutus, hotel

Kirik keset küla – raekoda, linnavalitsus – HOOLDEKODU/PANSIONAAT (ka päevakeskus vajab paremaid ruume)

PEATÄNAV POEKESTE JA KOHVIKUTEGA (teeninduskorrus tänavafrendil) – HOOAJALINE TURG (nt suvel, kohalik värsk kraam)

TEGEVUSI TÖÖTAVALE TÄISKASVANULE:

MULTIFUNKTSIONAALE KULTUURI-MEELELAHUTUS-VABA-AJA KESKUS: kino – teater/kultuurimaja – kunstigalerii/museum – loomemaja, inkubaator (kus inimene saab oma käega midagi teha) – meestehoid (sepikoda, puukoda – koos tööriistadega), suusamäärimise ruum.

Kift PARK-SEIKLUSRADA/MÄNGUVÄLJAK (kus saaks ka meisterdada, onni ehitada jne) – LINNA-AIAMAA! (maitsetaimede kasvatamiseks näiteks!)

VEESILM – ROHKEM ISTEPINKE – PÕNEV VALGUSTUS (mitmetasandiline, eri värvid) mini loomaaed/farm

UISUVÄLJAK (või parafiniväljak, et ka suvel saaks uisutada – rulluisurada, suusasprindi võistlus

Pargis võiks veel korraldada VABA-ÕHU KINO (piknikukorv kaasa!)

Põhimõttelised seisukohad:

- Peab olema hästi ligipääsetav (ratastool, lapse käru)
- Peab olema miski arhitektuurselt meeldejääv maamärk (Eifeli torn)
- Tekkida võiks ühendus mõisapargiga
- Energiasäästlik ja uuenduslik (mitte lihtsalt uued honed)
- Autovaba ala (promenaad)

Linnas peals olema ka parem jalgrattateede võrk.